

**ОХТИРСЬКА МІСЬКА РАДА
ЛІЦЕЙ № 3 ОХТИРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Н А К А З

31.08.2026

м. Охтирка

№ 193-0

**Про затвердження Положення
про запобігання та протидію насильству
та жорстокому поводженню з дітьми
в Ліцеї № 3 Охтирської міської ради
Сумської області**

Відповідно до Закону України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», постанов Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статті» у редакції від 16.01.2024 № 36, від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» у редакції від 09.08.2024 № 898, від 28.07.2021 № 775 «Про внесення змін до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження», від 04.06.2025 № 658 «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми», наказів Міністерства освіти та науки України від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами», від 28.12.2019 № 1646 «Про деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», у редакції від 18.06.2026 № 961, з метою забезпечення функціонування ефективної системи унеможливлення будь-якого виду насильства та жорстокого поводження з дітьми та створення безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та жорстокого поводження з дитиною, запровадження системи інформування про випадки (або підозру на випадки) насильства та жорстокого поводження з дітьми, а також забезпечення оперативного їх розгляду та реагування на них.

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в Ліцеї № 3 Охтирської міської ради Сумської області (додаток 1)
2. Класним керівникам, учителям-предметникам, обслуговуючому персоналу забезпечити виконання Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в Ліцеї № 3 Охтирської міської ради Сумської області.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника директора з виховної роботи Гузенко О.В.

Директор Ліцею № 3
Охтирської міської ради Сумської області

Тетяна СИТНІК

Додаток
до наказу по Ліцею № 3
Охтирської міської ради
Сумської області
від 31.08.2026 № 193-0

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання та протидію насильству та
жорстокому поведженню з дітьми в
Ліцеї № 3 Охтирської міської ради Сумської області

I. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає механізми запобігання, виявлення та реагування на випадки насильства та жорстокого поведження зі здобувачами освіти ліцею.

1.2. Положення розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поведження з дітьми», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», постанов Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статті» у редакції від 16.01.2024 № 36, від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» у редакції від 09.08.2024 № 898, від 28.07.2021 № 775 «Про внесення змін до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поведження», від 04.06.2025 № 658 «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поведження з дітьми», наказів Міністерства освіти та науки України від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами», від 28.12.2019 № 1646 «Про деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», у редакції від 18.06.2026 № 961

1.3. Метою Положення є забезпечення функціонування ефективної системи унеможливлення будь-якого виду насильства та жорстокого поведження з дітьми та створення безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та жорстокого поведження з дитиною, запровадження системи інформування про випадки (або підозру на випадки) насильства та жорстокого поведження з дітьми, а також забезпечення оперативного їх розгляду та реагування на них.

1.4. Дія Положення поширюється на всіх учасників освітнього процесу.

зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою її експлуатації з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини.

2.4. Булінг (цькування) — дії учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитиною стосовно іншого учасника освітнього процесу та яке порушує права, свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків.

2.5. Проявами, які можуть свідчити про випадок насильства, зокрема, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати заклад освіти;
- депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття;
- вимагання особистих речей, їжі, грошей;
- пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей;
- жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення інформації сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
- фото-, відео- та аудіоматеріали образливого змісту, фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- поширення інформації з метою заподіяння шкоди.

2.6. Про наявність ознак насильства може свідчити вчинення будь-кого умисного діяння, що вчиняється всупереч волі, бажання, без згоди постраждалої особи та порушує її права, свободи, законні інтереси та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків, зокрема:

- позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх та інших послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;
- словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, поширення фото-, відео- та аудіоматеріалів знущань, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;
- будь-яка небажана форма вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток, фото-, відео- та аудіоматеріалів сексуального (інтимного) змісту;
- будь-які небажані фізичні дії, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів.

2.7. Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення насильства особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу закладу освіти, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу.

Насильство вважається систематичним, якщо воно вчиняється два і більше разів протягом 12 місяців з дня реєстрації повідомлення про перший випадок насильства або з дня вчинення першого насильства (незалежно від наявності повідомлення та/або реєстрації повідомлення про перший випадок насильства).

III. Завдання

3.1. Основні завдання щодо захисту від різних форм насильства та жорстокого поводження в ліцеї:

- запровадження порядку дій, спрямованих на унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- формування в працівників закладу освіти відповідального ставлення до недопущення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- поширення культури нульової толерантності до насильства та жорстокого поводження з дітьми у всіх сферах діяльності;
- здійснення аналізу ситуації в закладі освіти (фізичного та емоційно-психологічного середовища);
- вироблення офіційної позиції закладу освіти щодо всіх форм насильства та інформування про неї всіх учасників освітнього процесу;
- визначення обов'язків та відповідальності учасників освітнього процесу щодо створення та дотримання безпечної поведінки в закладі освіти;
- забезпечення оперативного інформування уповноваженого підрозділу органу Національної поліції та служби у справах дітей про випадки вчинення насильства та жорстокого поводження з дітьми.

IV. Заходи щодо запобігання та протидії наси́льству та жорстокому поводженню з дітьми

4.1. Із метою унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в ліцеї слід систематично впроваджувати наступні заходи:

1) превентивні заходи:

- затвердження форми первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини згідно з Додатком 1;
- затвердження форми реєстрації внутрішнього інциденту (журналу безпеки) згідно з Додатком 2;
- затвердження форми анкети анонімного опитування для дітей згідно з Додатком 3;
- інформування дітей, батьків або інших законних представників дитини, працівників закладу освіти з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- проведення оцінювання ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми в закладі освіти, упровадження заходів, необхідних для їх усунення або мінімізації;
- врахування ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми під час прийому на роботу працівників ліцею;

2) заходи з виявлення та реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми:

- організація доступних і безпечних способів повідомлення про випадки насильства та жорстокого поводження з дитиною;
- оперативне реагування за результатами розгляду заяв (скарг, повідомлень) про випадки насильства або жорстокого поводження з дітьми в ліцеї;

3) заходи з навчання та підвищення обізнаності педагогічних працівників щодо унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;

- організація інформаційних сесій для здобувачів освіти (пояснення прав дитини, способів захисту, контактів для звернення);
- залучення батьків, інших законних представників дитини до діяльності ліцею (проведення батьківських зборів, розповсюдження інформаційних матеріалів);

4) заходи з моніторингу та оцінки виконання програми:

- регулярні самоперевірки (оцінка ефективності заходів, виявлення проблемних аспектів);
- збір інформації для зворотного зв'язку (анкетування дітей, батьків, персоналу);
- аналіз інцидентів (вивчення випадків насильства для запобігання повторенню);

5) заходи з інформування (розміщення у доступних місцях у закладі освіти та на веб- сайті інформаційних матеріалів (плакатів, брошур із контактами служб допомоги, контактних номерів телефонів для анонімного звернення).

V. Права та обов'язки учасників освітнього процесу

5.1. Працівники закладу освіти мають право на:

- захист професійної честі та гідності;
- захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

Обов'язки адміністрації закладу освіти:

- сприяти створенню безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та жорстокого поводження з дитиною;
- затвердити Положення, забезпечити його оприлюднення, обов'язкове ознайомлення з ним усіх працівників і здійснити контроль за його виконанням;
- забезпечити здійснення заходів із ознайомлення працівників ліцею із Положенням до початку їх роботи з дітьми, але у строк, що не перевищує п'яти робочих днів із дня початку роботи працівника з дітьми та молоддю;
- розглядати усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки насильства або жорстокого поводження з дитиною протягом однієї доби з моменту надходження;

у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомити про це батькам або іншим законним представникам дитини (крім випадків, коли батьки або інші законні представники дитини є кривдниками дитини), письмово повідомити уповноваженому підрозділу органу Національної поліції та службі у справах дітей, а також ужити заходів відповідно до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах»;

інформувати дітей та їх батьків або інших законних представників дитини, працівників закладу освіти про їх обов'язок повідомити про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми з наданням інформації про шляхи інформування про такі випадки;

забезпечити функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства (telefonний зв'язок, електронний лист, скринька для паперових повідомлень тощо), зокрема анонімно за бажанням особи, яка залишила повідомлення;

сприяти проходженню особами, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поводження, відповідної програми для таких осіб;

не допускати до роботи осіб, інформацію про яких внесено до Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи (відповідно до статті 10 Закону України «Про охорону дитинства»);

під час працевлаштування осіб, які матимуть безпосередній або опосередкований контакт із дітьми, проводити опитування, яке може включати запитання ситуативного характеру щодо насильства або жорстокого поводження з дитиною, із метою виявлення можливої схильності особи до агресії, насильницької поведінки, жорстокого поводження;

забезпечити проведення навчань, тренінгів, профілактичних заходів для всіх учасників освітнього процесу з питань запобігання насильству та жорстокому поводженню з дітьми, що передбачає наступні напрями: розпізнавання фізичного, психологічного, економічного та сексуального насильства; методи профілактики булінгу серед дітей; використання ненасильницьких методів спілкування та управління конфліктами; надання першої психологічної допомоги дітям, які постраждали від насильства та жорстокого поводження з дітьми; порядок дій у разі виявлення випадків насильства або підозри щодо їх наявності; дотримання правових норм щодо захисту дітей від насильства; алгоритм взаємодії з уповноваженими підрозділами органів Національної поліції та службою у справах дітей у разі виявлення фактів та ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною;

взаємодіяти зі службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами охорони здоров'я та іншими уповноваженими органами для оперативного реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми.

Педагогічні та інші працівники ліцею в разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною зобов'язані:

1. вжити невідкладних заходів для припинення насильства або жорстокого поводження з дитиною;
2. забезпечити здобувачам освіти захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, жорстокого поводження, у тому числі булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю;
3. повідомити адміністрацію ліцею та одного з батьків або інших законних представників дитини, яка вчинила насильство або жорстоке поводження, та дитину, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження, про виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною;
4. сприяти в проведенні розслідування щодо випадків насильства та жорстокого поводження зі здобувачами освіти;
5. виконувати рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків насильства та жорстокого поводження в ліцеї;
6. надати в разі потреби домедичну допомогу, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги та звернутися до уповноваженого підрозділу органу Національної поліції;
7. із метою унеможливлення ризиків насильства та жорстокого поводження з дитиною не допускати фізичного контакту з дитиною, якщо він не є необхідним відповідно до змісту заходів або видів діяльності з дитиною;

8. у разі, коли передбачається фізичний контакт з дитиною, який є необхідним відповідно до змісту заходів з дитиною, такий контакт проводиться в присутності не менше однієї повнолітньої особи, окрім виконавця, або в приміщенні, що забезпечує можливість вільного доступу інших осіб та не має перешкод для самостійного виходу дитини.

5.2. Здобувачі освіти ліцею мають право на:

- 1) якісні освітні послуги;
- 2) індивідуальну освітню траєкторію, що реалізується, зокрема, через вільний вибір видів, форм і темпу здобуття освіти, запропонованих освітніх програм, навчальних дисциплін та рівня їх складності, методів і засобів навчання;
- 3) інші необхідні умови для здобуття освіти, у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами та із соціально незахищених верств населення;
- 4) свободу творчої, спортивної, оздоровчої, культурної, просвітницької, наукової та науково-технічної діяльності тощо;
- 5) особисту або через своїх законних представників участь у громадському самоврядуванні та управлінні закладом освіти;
- 6) безпечні та нешкідливі умови навчання;
- 7) повагу людської гідності;
- 8) захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, жорстокого поводження, булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувачам освіти;
- 9) отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг як особа, яка постраждала від насильства та жорстокого поводження з дітьми, стала свідком або вчинила жорстоке поводження з дітьми.

Здобувачі освіти зобов'язані:

- 1) поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;
- 2) відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих;
- 3) дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти;
- 4) повідомляти керівництво закладу освіти про факти насильства та жорстокого поводження стосовно здобувачів освіти, педагогічних, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

5.3. Батьки або інші представники здобувачів освіти мають право:

- 1) отримувати інформацію про діяльність закладу освіти, результати навчання своїх дітей (дітей, законними представниками яких вони є), результати оцінювання якості освіти в закладі освіти та його освітньої діяльності;
- 2) подавати заяву директору про випадки насильства або жорстокого

поводження з дитиною, а також стосовно будь-якого іншого учасника освітнього процесу, вимагати невідкладного (протягом однієї доби з моменту надходження заяви) та неупередженого реагування на такі випадки;

- 3) отримувати інформацію щодо порядку та умов проходження їхньою дитиною, яка постраждала від насильства або жорстокого поведіння, відповідних для таких осіб програм.

Батьки або інші законні представники здобувачів освіти зобов'язані:

- 1) виховувати в дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів людини, законів та етичних норм, відповідальне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих і довкілля;
- 2) поважати гідність, права, свободи та законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу;
- 3) дбати про фізичне та психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя;
- 4) формувати в дитини культуру діалогу, культуру життя у взаєморозумінні, мирі та злагоді між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами, представниками різних політичних і релігійних поглядів і культурних традицій, різного соціального походження, сімейного та майнового стану;
- 5) настановленням та особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства.

VI. Відповідальність осіб, причетних до насильства та жорстокого поведіння з дітьми

6.1. Особи, які вчинили насильство або жорстокість по відношенню до здобувачів освіти, притягуються до відповідальності згідно з чинним законодавством.

6.2. Неповідомлення директором закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки насильства та жорстокого поведіння з дітьми тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

6.3. Особу за вчинення насильства та жорстоких дій із дітьми можуть направити для проходження відповідної програми: за рішенням суду — строком від одного до трьох місяців; за відсутності судового рішення — на добровільній основі, а дітей віком до 16 років — за згодою законних представників дитини.

6.4. Законні представники дитини, яка постраждала або стала свідком від насильства або жорстокого поведіння, мають право отримувати інформацію щодо порядку та умов проходження нею відповідних програм.

VII. Взаємодія з установами, які здійснюють заходи у сфері запобігання та захисту від різних форм насильства та жорстокого поводження в закладах освіти

- 7.1. Налагодження співпраці зі службою у справах дітей, центром соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, представниками правоохоронних органів, громадських інституцій.
- 7.2. Розроблення спільних планів роботи з проведення превентивних інформаційно-просвітницьких заходів з усіма учасниками освітнього процесу з питань запобігання та протидії насильству та жорстокому поводженню.
- 7.3. Участь представників інших установ у професійному інформуванні всіх учасників освітнього процесу щодо запобігання насильству та жорстокому поводженню.
- 7.4. Залучення представників служби у справах дітей, центрів соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, представниками правоохоронних органів, громадських інституцій до розгляду звернень, заяв щодо всіх видів насильства жорстокого поводження з дітьми.
- 7.5. Забезпечення взаємодії з місцевими центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги при проведенні спільних правопросвітницьких заходів щодо запобігання та протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми, а також спрямування осіб, що постраждали від насильства та жорстокого поводження, до найближчої точки доступу системи безоплатної правової допомоги з метою отримання правової інформації та консультації, а при необхідності, забезпечення представництва їх інтересів у суді.

VIII. Прикінцеві положення

- 8.1. Положення про запобігання і протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в ліцеї затверджується наказом директора закладу освіти та є обов'язковими до виконання всіма учасниками освітнього процесу.
- 8.2. Усі учасники освітнього процесу мають бути ознайомлені з порядком захисту від різних форм насильства та жорстокого поводження з дітьми.

Заступник директора
з виховної роботи

Оксана ГУЗЕНКО